

Wniosek o przeprowadzenie kontroli terminowości i organizacji postępowań legalizacyjnych w urzędach wojewódzkich (w szczególności w Śląskim Urzędzie Wojewódzkim)

10 sierpnia 2026 r.

[imię i nazwisko usunięte]

[adres usunięty], [adres usunięty]

e-mail: [e-mail usunięty], tel. [telefon usunięty]

adres do doręczeń elektronicznych: [ADE usunięty]

Najwyższa Izba Kontroli

Wydział Skarg i Wniosków oraz Petycji

ul. Filtrowa 57

02-056 Warszawa

WNIOSEK O PRZEPROWADZENIE KONTROLI

Szanowni Państwo,

na podstawie art. 241 Kodeksu postępowania administracyjnego wnoszę o ujęcie w planie pracy Najwyższej Izby Kontroli kontroli prawidłowości, terminowości i gospodarności prowadzenia przez wojewodów – w szczególności przez Wojewodę Śląskiego (Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach) – postępowań o udzielenie zezwoleń na pobyt, w tym zezwoleń typu Niebieska Karta UE, oraz skuteczności nadzoru sprawowanego nad tymi postępowaniami.

Uzasadnienie

1. Terminowość. W Śląskim Urzędzie Wojewódzkim oczekiwanie na kartę pobytu sięga dwóch lat. Według tabeli MSWiA załączonej do odpowiedzi na interpelację nr 18089 (stan na 6.07.2026 r.) średni czas postępowań w sprawach pobytu czasowego pogorszył się względem 2023 r. w 15 z 16 województw; poprawę odnotowało jedynie dolnośląskie. Tymczasem art. 11 ust. 1 dyrektywy (UE) 2021/1883 wymaga wydania decyzji w sprawie Niebieskiej Karty UE w ciągu 90 dni. Praktyka odbiega więc od prawa ponad siedmiokrotnie.

2. Brak jakiegokolwiek terminu wobec obywateli Ukrainy. Specustawa pomocowa, przedłużona do 4 marca 2027 r., zawiesza bieg terminów w postępowaniach legalizacyjnych – w praktyce urzędów nie wiąże żaden termin.

3. Organizacja i finansowanie. Od 27 kwietnia 2026 r. wnioski składa się wyłącznie elektronicznie przez system MOS 2.0 — złożenie wniosku jest możliwe, lecz decyzje nadal nie zapadają, a narosłych przez dwa lata zaległości papierowych nie przeniesiono do systemu. Ustawa wdrażająca (druk sejmowy nr 1630) nie przewidziała na ten cel ani etatów, ani środków: tabela skutków finansowych OSR na lata 2025–2034 zawiera wyłącznie myślniki wraz z klauzulą, że koszty „nie będą stanowić podstawy do ubiegania się o dodatkowe środki”, a pisemne wnioski wojewodów o etaty odrzucono z adnotacją „Uwaga nie została uwzględniona” (kadry „leżą poza zakresem przedmiotowego projektu ustawy”). Ostatnie dedykowane etaty dla wydziałów spraw cudzoziemców w całym kraju pochodzą z lat 2020–2021 (200+180). Dla porządku: opisywany przez prasę w poprzednim systemie zapisów proceder odsprzedaży terminów wizyt (200–500 zł; Forsal, Interia, Bankier, 2023–2024) był wcześniejszym symptomem tej samej zawodności organizacji — dziś wniosek można złożyć elektronicznie, lecz problemem pozostaje brak ludzi do wydawania decyzji.

4. Nieskuteczny nadzór. Rzecznik Praw Obywatelskich od lat sygnalizuje MSWiA przewlekłość tych postępowań; w wystąpieniu z 1 czerwca 2026 r. (sygn. XI.541.22.2025.DB) zapytał, czy resort przygotowuje rozwiązanie legislacyjne. Naczelny Sąd Administracyjny (wyroki II OSK 2940/24 i II OSK 1087/25) orzekł, że organy „powinny były dostosować swoje zasoby organizacyjne i kadrowe” do zwiększonej liczby spraw, a dalsze przedłużenie zawieszenia terminów „mogło nastąpić z naruszeniem zasady proporcjonalności”. Skalę

problemu potwierdza również moja skarga do Komisji Europejskiej w sprawie naruszenia prawa UE, której przyjęcie potwierdzono 10 sierpnia 2026 r. (SG-THEMIS).

5. Skala mierzalna. Według tabeli MSWiA załączonej do odpowiedzi na interpelację nr 18089 (stan na 6.07.2026 r.) średni czas rozpatrzenia sprawy pobytowej w województwie śląskim wynosi 658 dni (637 dni w 2025 r., 427 w 2023 r.) – najdłużej w kraju i ponad dziesięciokrotność 60-dniowego terminu z art. 112a ustawy o cudzoziemcach; obciążenie tego nie tłumaczy, skoro najbardziej obciążone Mazowieckie osiąga średnio 394 dni. Z danych NIK przywołanych w wystąpieniu RPO do MSWiA z 1.06.2026 r. (sygn. XI.541.22.2025.DB) wynika obciążenie od 189 do 500 wniosków pobytowych na jednego pracownika (2022; 146–448 w 2021 – Tabela nr 3 kontroli P/23/069), najdłuższa sprawa trwająca 2 700 dni i nieprawidłowości w około 60% zbadanych akt; w kontroli P/23/069 NIK ustaliła ponadto, że nowo zatrudnianym pracownikom oferowano 53–64% średniej krajowej, 41% naborów kończyło się bez zatrudnienia kogokolwiek, a działania państwa oceniła jako „nieproporcjonalne do potrzeb i nieskuteczne”. System MOS 2.0 uruchomiono 27.04.2026 r. z około dwumiesięcznym opóźnieniem i z wadami konstrukcyjnymi (blokada wniosku po wysłaniu, wadliwy Załącznik nr 1) oraz bez ścieżki dostępu dla adwokatów i radców prawnych – co formalnie zgłosiły RPO, Naczelna Rada Adwokacka i Krajowa Rada Radców Prawnych (maj–czerwiec 2026 r.). Ustawodawca różnicuje przy tym same terminy według obywatelstwa: 60 dni w trybie ogólnym (art. 112a ustawy o cudzoziemcach), 90 dni dla Niebieskiej Karty UE (art. 11 ust. 1 dyrektywy 2021/1883) i 180 dni dla karty CUKR (art. 42I specustawy w brzmieniu nadanym przez Dz.U. 2026 poz. 203, art. 17 pkt 27). Mimo obowiązkowego charakteru procedury CUKR Urząd do Spraw Cudzoziemców nie opublikował dotąd żadnej statystyki złożonych wniosków ani wydanych kart.

6. Izba zdiagnozowała ten problem już dwukrotnie – i diagnoza pozostaje niewykonana. Kontrola „Państwo niegotowe na cudzoziemców” (P/18/105; 2019, lata 2014–2018) wykazała wzrost średniego czasu legalizacji pobytu czasowego z 64 dni (2014) do 206 dni (2018), przypadki trwające ponad 3 lata oraz nieprawidłowości w 187 z 264 zbadanych spraw w urzędach wojewódzkich (blisko 71%), wskazując jako przyczyny braki kadrowe i niedofinansowanie; kontrola P/23/069 (2024) postawiła tę samą diagnozę, a RPO interweniuje od 2018 r. Dekadę po pierwszym ostrzeżeniu Izby średni czas urósł z 64 dni (2014) przez 206 (2018) i 341 (X.2025) do 658 dni na Śląsku (6.07.2026). Trudno o mocniejsze uzasadnienie nowej kontroli niż wykazanie, że ustalenia dwóch poprzednich pozostają niezrealizowane, a mierzony przez Izbę wskaźnik pogorszył się dziesięciokrotnie.

Wynik działania obecnego systemu jest w pełni przewidywalny. Zarówno posiadacze Niebieskich Kart UE, jak i zwykłych zezwoleń na pracę, tkwią w tej kolejce już dziś. Zaświadczenie o złożeniu wniosku nie jest honorowane przez służby graniczne innych państw strefy Schengen, więc przez cały okres oczekiwania specjaliści nie mogą bezpiecznie podróżować służbowo.

Problem pogłębia projekt ustawy UD408 (MSWiA, lipiec 2026), który przewiduje milczące załatwienie sprawy po 60 dniach – lecz wyłącznie dla obywateli Australii, Japonii, Korei Południowej, USA i Wielkiej Brytanii, z pominięciem obywateli Ukrainy. Postulat, o który zabiegam we wszystkich wystąpieniach, jest jednolity: 60-dniowe milczące załatwienie sprawy dla wszystkich obywateli państw trzecich, w tym posiadaczy Niebieskiej Karty UE, zakończenie bezterminowego zawieszenia terminów ze specustawy oraz egzekwowanie 90-dniowego terminu z dyrektywy 2021/1883.

Odnotowuję również okoliczność istotną dla oceny nadzoru: zapaść zdiagnozowana przez Izbę w 2019 r. dotyczyła wszystkich cudzoziemców, lecz ciężary dokładane od 2022 r. spadają na jedną, tę samą grupę narodową – zawieszone terminy w sprawach pobytowych obywateli Ukrainy (art. 100d specustawy, do 4.03.2027 r.), wykluczenie ich z milczącej zgody w UD408, najdłuższy ustawowy zegar zastrzeżony dla ich jedynej ścieżki wyjścia (180 dni dla karty CUKR wobec 60 dni trybu ogólnego), świadczenie wychowawcze warunkowane testem aktywności z wyłączeniem jedynie dzieci posiadających obywatelstwo polskie lub orzeczenie o niepełnosprawności (Dz.U. 2025 poz. 1301), retrospektywna weryfikacja fotograficzna przez Straż Graniczną i zasilanie danymi o przekroczeniach granicy wobec osób, które posiadały status UKR, oraz prezydencki projekt karny wymierzony w symbole ich tożsamości narodowej (w komisji sejmowej od 17.07.2026 r.). Taka koncentracja obciążeń według obywatelstwa nie jest przypadkiem – jest wzorem, który wymaga oceny również w kategoriach równego traktowania.

Najwyższa Izba Kontroli stoi na straży sprawności państwa. Polska ambitnie konkuruje o globalne talenty i chce być liderem regionu, a jednocześnie potrzebuje dwóch lat na wydanie dokumentu, który Niemcy wydają w kilka tygodni. To klasyczna niegospodarność: budżet traci wpływy podatkowe, pracodawcy projekty, a państwo reputację. Naprawa tego stanu to kwestia dobrze pojętej dumy narodowej.

Wnoszę o objęcie kontrolą w szczególności: (1) terminowości postępowań i przyczyn przewlekłości, zwłaszcza w Śląskim Urzędzie Wojewódzkim; (2) wydolności systemu MOS 2.0 oraz adekwatności zasobów kadrowych, wynagrodzeń i finansowania wydziałów spraw cudzoziemców do skali zadań; (3) skuteczności nadzoru MSWiA i Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców nad wojewodami; (4) skutków finansowych przewlekłości dla budżetu państwa i rynku pracy; (5) rzetelności i kompletności sprawozdawczości statystycznej UdSC i wojewodów, w tym braku jakichkolwiek publikowanych danych o liczbie wniosków i kart w procedurze CUKR, oraz dostępności systemu MOS 2.0 dla profesjonalnych pełnomocników.

Proszę o pisemne poinformowanie mnie o sposobie rozpatrzenia niniejszego wniosku.

Uprzejmie przypominam, że zgodnie z art. 237 § 1 w zw. z art. 244 § 1 Kodeksu postępowania administracyjnego skarga/wniosek powinny zostać załatwione bez zbędnej zwłoki, nie później niż w ciągu miesiąca, a o sposobie załatwienia zawiadamia się wnoszącego (art. 238 § 1 KPA). Ufam, że odpowiedź zostanie udzielona w terminie.

Z poważaniem

[imię i nazwisko usunięte]

[e-mail usunięty], tel. [telefon usunięty]